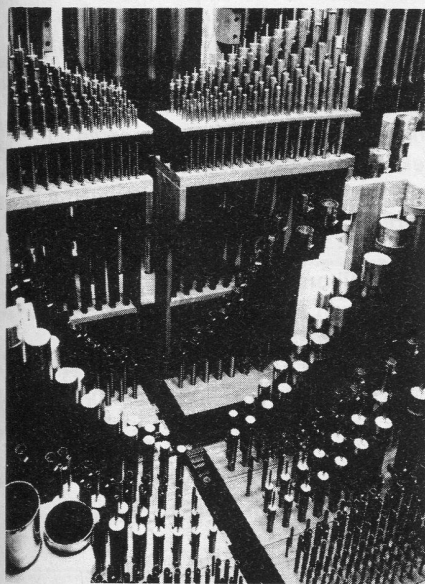

Het orgel in de Chr. Geref. Bethelkerk te Assen

*Het pijpwerk van het hoofdwerk
opgesteld in C- en Cis-kant.
Duidelijk zichtbaar de Cornet V
op verhoogde bank direkt achter
het front.*

Op vrijdag 15 januari j.l. werd het nieuwe orgel in de Bethelkerk in Assen gepresenteerd met een bespeling door Hans van Nieuwkoop, hoofdleraar orgel aan het conservatorium te Arnhem.

De kerk, oorspronkelijk in 1901 gebouwd als synagoge en later in gebruik bij de Geref. Kerk Vrijgemaakt, werd in 1979 gekocht door de Chr. Geref. Kerk.

Na de kerkrestauratie viel in mei 1980 het besluit een nieuw orgel te laten bouwen door de orgelmakers Kaat & Tjhuis te Kampen. De adviseurs bij de bouw en totstandkoming van dit orgel waren de heren H.R. Smedema te Winsum en Tj. Heidinga te Leeuwarden, die optraden namens de Orgelbouw-Adviescommissie van de Gereformeerde Organisten Vereniging.

Naar aanleiding van de ontvangen uitnodiging voor deze presentatie bezocht ons lid de heer F. Mulder te Assen, mede namens "De Orgelvriend" deze presentatie. Hij zond ons een beschrijving van dit orgel - dat in stijl aansluit bij het werk van Silbermann - van de hand van de adviseur Heidinga. Aangevuld met ons door de orgelbouwer Kaat &

Tijhuis toegezonden foto's laten wij U deze beschrijving onderstaand volgen.

De stijl waarin heden ten dage de prominente Nederlandse orgelmakers werken is waarschijnlijk het best gekarakteriseerd met de term Neo-Eclecticisme (eclecticisme: uit andere stelsels het oeste kiezend.)

In de kunstgeschiedenis vormt een dergelijke stijl veelal de overgang naar een nieuwe stijlperiode. Als de voortekenen dus niet bedriegen, moet over ca. 10 jaar een nieuwe stijlperiode te herkennen zijn.

Bij het kiezen van elementen uit andere stijlperiodes neemt men soms de kenmerken van een bepaalde school als uitgangspunt, terwijl ook wel het werk van een bepaalde orgelmaker model staat.

Voor het ontwerp van het orgel van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Assen is aansluiting gezocht bij het werk van Andreas Silbermann (1678-1734) en zijn zoon Johann Andreas (1712-1783).

Er is niet naar gestreefd een stijlkopie te realiseren, veeleer is getracht te komen tot een eigentijdse interpretatie van een klassiek gegeven.

De werkplaats van de orgelmakers Andreas en Johann Andreas Silbermann was gedurende een groot deel van de 18e eeuw gevestigd te Straatsburg. Men treft hun orgels dan ook aan in deze stad en wijde omgeving.

Het zal geen verbazing wekken dat het oeuvre van vader en zoon Silbermann moet worden gerekend tot de Franse School (Andreas werkte o.a. van 1704-1706 in de werkplaats van François Thierry te Parijs). De orgels uit de Franse School worden gekenmerkt door vurige tongwerken en een groots 'Grand Jeu', en door heldere prestanten en mixturen die samen een gesloten klinkend en voornaam 'Plein Jeu' vormen.

Voor het frontontwerp van het orgel te Assen is gekozen voor het schema dat Andreas hanteerde voor het orgel dat hij bouwde te Mar-moutier.

De orgelmakers Kaat & Tijhuis hebben de moeite genomen de torens van het orgel een halfcirkelvormige plattegrond te geven, terwijl de lijsten van kappen en basementen het klassieke hoofdgestel vormen. Een typisch zuidelijk element zijn de in het fries voortgezette consoles onder de torens.

De kasten van het orgel zijn gemaakt van oregon-pine en geschilderd in een rood-bruine tint. Aparte vermelding verdient het snij- en steekwerk aan het orgel. Dit werd n.l. door gemeenteleden en belangstellenden uitgevoerd, allen amateurs. Het resultaat mag desalniettemin gezien worden! Het niveau van het snijwerk doet nauwelijks onder voor professioneel uitgevoerd werk.

Het orgel heeft drie sleepladen n.l. twee gecombineerde pedaalhoofdwerkkladen, die staan opgesteld in de hoofdkast en een windlade voor het rugpositief.

De windvoorziening heeft één magazijnbalg, die met ruim beme-ten houten kanalen op de ventielkasten van de windladen is aange-sloten. De winddruk bedraagt 70 mm. waterkolom.

Het orgel heeft twee klassieke tremulanten n.l. een tremblant fort die op het gehele orgel werkt en een tremblant doux die op het rug-positief werkt.

De toetstructuur is geheel uitgevoerd in hout. Een deel van de draai-punten is niet ingevoerd. De manualen zijn als staartklavieren gemaakt. De tractuur van het pedaal en het hoofdwerk is uitgevoerd met wals-ramen, terwijl de tractuur van het rugpositief op de klassiek-Franse wijze, met stekers en in waaivorm opgestelde balansen is gekonstru- eerd.

De dispositie, met enkele nadere bijzonderheden van het pijpwerk, is als volgt:

Hoofdmanual

1. Montre 8'	C t/m b in het front.
2. Cornet 5 st. discant	Op verhoogde banken achter het front.
Het 8'-koor met roeren.
Samenstelling:
c1 8-4-2 2/3-2-1 3/5.
3. Bourdon 16'	Groot octaaf hout.
4. Bourdon 8'	Geheel van orgelmetaal, vanaf c1 met
enge lange roeren.
5. Prestant 4'	C t/m A is in het front.
6. Doublette 2'	

7. Fourniture 4 st.	Samenstelling:
C 1 1/3-1-2/3-1/2
co 2-1 1/3-1-2/3
c1 2 2/3-2-1 1/3-1
c2 4-2 2/3-2-1 1/3
c3 5 1/3-4-2 2/3-2
8. Cymbale 2 st.	Samenstelling:
C 1/2-1/3
co 2/3-1/2
c1 1-2/3
c2 1 1/3-1
c3 2-1 1/3

9. Trompette 8'
10. Clairon 4'

Rugpositief

11. Prestant 4'	C t/m cis in het front.
12. Bourdon 8'	
13. Flûte 4'	Met roeren.
14. Nasard 2 2/3'	
15. Doublette 2'	Vrij wijd van mensuur.
16. Tierce 1 3/5'	Fluïtmensuur.
17. Fourniture 4 st.	Samenstelling:
C 1-2/3-1/2-1/3
co 1 1/3-1-2/3-1/2
c1 2-1 1/3-1-2/3
c2 2 2/3-2-1 1/3-1
c3 4-2 2/3-2-1 1/3

18. Cromhorne 8'

Pedaal

19. Soubasse 16'	Geheel van hout.
20. Octave 8'	C t/m F in het front.
21. Trompette 8'	
22. Clairon 4'	

De manualen worden gekoppeld door het bovenklavier te ver-schuiven.

Tirasse grootmanual.

Tirasse positief.

Tremblant fort op het gehele orgel.

Tremblant doux op het rugpositief.

Omvang klavieren: Manualen C - f3.

Pedaal C - dl.

HAARLEM

Nieuw podium voor hedendaagse orgelmuziek

De Stichting "Internationaal Orgelconcours" zal het Internationaal Orgelfestival uitbreiden met een nieuw element dat zo mogelijk een tra-ditie zal worden.

In de eerste Festivalweek zal op de dag, volgende op het improvisatie-concours een concert van hedendaagse orgelmuziek plaatsvinden.

In verband met de restauratie van de St. Bavokerk wordt het eerste concert gegeven op het grote Flentrop-orgel van het concertgebouw "De Doelen" te Rotterdam op zaterdag 11 juli 1982. Het is de bedoe-ling met dit initiatief naast de improvisatiekunst het componeren en vertolken van nieuwe orgelmuziek internationaal te stimuleren, en hiermee tevens een groter publiek te bereiken, dan meestal het geval is. In de toekomst zullen voor interpretatie en compositie opdrachten kunnen worden verstrekt.

Bovengenoemde Stichting nodigt hierbij organisten en componisten van verschillende nationaliteit uit zich aan te melden om programma-voorstellen te doen voor 1982 en volgende jaren.

Men wordt verzocht partituren en geluidsopnamen van representatieve werken uit eigen land te zenden aan: Stichting Internationaal Orgel-concours, Postbus 511, 2003 PB Haarlem.- Elk jaar zullen drie organisten uit verschillende landen worden uitge-nodigd.

Naast een honorarium zullen zij reis- en verblijfkosten ontvangen.